

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 63 0 Rs 043306 25 Rev
Sarajevo, 07.10.2025. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: Jasminke Kubat, kao predsjednice vijeća, Mirsade Čaušević-Dučić i Amele Mahić Samardžić, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja: 1. D. P. iz Lj., ..., 2. N. T. iz Lj.,..., 3. M. J. iz Lj., Ulica..., 4. I.Z. iz Lj.,... i 5. R. B. iz Lj., ..., koje zastupa punomoćnica Marija Kordić, advokatica iz Ljubuškog, protiv tužene „Osnovne škole Tina Ujevića Vitina“, Vitina 88, Ljubuški, koju zastupa ravnateljica Kornelija Biško, uz sudjelovanje umješaka na strani tužene Zapadnohercegovačkog kantona, koga zastupa Kantonalno pravobraniteljstvo Zapadnohercegovačkog kantona sa sjedištem u Širokom Brijegu, radi isplate i otklanjanja diskriminacije, vrijednost spora 9.250,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj: 63 0 Rs 043306 23 Rsž od 24.04.2025. godine, u sjednici vijeća održanoj 07.10.2025. godine donio je:

P R E S U D U

Revizija se usvaja i drugostepena presuda preinačava, na način da se žalbe tužene i umješaka na strani tužene odbijaju i prvostepena presuda potvrđuje.

Tužena je dužna tužiteljima na ime troškova revizijskog postupka isplatiti iznos od 2.160,00 KM u roku od 15 dana, koji počinje teći prvog dana nakon dostave prepisa presude tuženom.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Ljubuškom broj: 63 0 Rs 043306 21 Rs od 31.08.2023. godine prvim, drugim, trećim, četvrtim i petim stavom izreke nalaženo je tuženoj da tužiteljima na ime neisplaćene plaće za period od 01.08.2018. do 01.07.2022. godine isplati i to: 1. D.P. iznos od 1.116,48 KM; 2. N.T. iznos od 4.222,01 KM; 3. M.J. iznos od 1.850,00 KM; 4. I.Z. iznos od 4.185,93 KM i 5. R.B. iznos od 1.198,30 KM u pojedinačnim iznosima i zakonskim zateznim kamatama počev od dospeljeća svakog pojedinačnog iznosa pa do isplate. Šestim stavom izreke nalaženo je tuženoj da tužiteljima naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 4.538,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama, počev od dana presuđenja pa sve do konačne isplate, a sve u roku od 15 dana i pod prijetnjom izvršenja.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj: 63 0 Rs 043306 23 Rsž od 24.04.2025. godine, žalbe tužene i umješaka na strani tužene su uvažene, prvostepena presuda preinačena na način da su tužbeni zahtjevi tužitelja odbijeni u cijelosti.

Protiv drugostepene presude, pozivom na odredbu člana 237. stav 3. Zakona o parničnom postupku, reviziju su blagovremeno izjavili tužitelji zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija dopusti, nakon toga usvoji,

drugostepena presuda preinači na način da se usvoji tužbeni zahtjev u cijelosti ili da se ta presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje, uz naknadu troškova parničnog postupka, uvećanih za troškove sastava žalbe i troškove sastava revizije u iznosu od po 2.160,00 KM.

U podnesenom odgovoru na reviziju tužena je osporila navode revizije i predložila da se revizija odbije kao neosnovana.

Umješac na strani tužene nije dostavio odgovor na reviziju.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za zaštitu od diskriminacije na području ostvarivanja jednakih prava iz radnog odnosa zbog nejednake isplaćene visine plaće, pa shodno odredbi člana 13. stav 2. Zakona o zabrani diskriminacije¹, (u daljem tekstu ZZD) revizija je uvijek dozvoljena bez obzira na ispunjenost vrijednosnog cenzusa iz člana 237. stav 2. Zakona o parničnom postupku² (u daljem tekstu: ZPP), zbog čega nije bilo potrebno da tužitelji svoju reviziju zasnivaju na odredbi člana 237. stav 3. ZPP.

Nakon što je ispitao pobijanu presudu u granicama propisanih odredbom člana 241. stav 1. ZPP, a u vezi sa odredbom člana 13. stav 2. ZZD ovaj sud je odlučio:

Revizija je osnovana.

U postupku koji je prethodio reviziji utvrđeno je, u bitnom, sljedeće činjenično stanje:

Tužitelji su uposlenici tuženog i po osnovu zaključenih ugovora o radu obavljaju poslove učitelja predmetne nastave sa stečenom višom stručnom spremom – stepen VI/1, koju su stekli na Pedagoškoj akademiji. U vrijeme kad su sticali taj stepen školske spreme, to je bio najviši stepen obrazovanja za obavljanje poslova učitelja predmetne nastave i tada nije postojala mogućnost sticanja visoke stručne spreme (stepen VII/1) u navedenoj školskoj ustanovi. Nakon reforme obrazovanja, nastavili su obavljati isti rad, kao i radne kolege, koji imaju visoku stručnu spremu jer nakon reforme ove poslove mogu obavljati samo zaposlenici sa visokom školskom spremom. Iako obavljaju iste poslove, njihov rad je manje plaćen jer im je u periodu za koji traže isplatu razlike plaće (od 01.11.2017. do 01.08.2021.godine) isplaćivana plaća obračunata i isplaćivana po koeficijentu 2,89, dok je njihovim kolegama koji imaju visoku stručnu spremu plaća obračunata i isplaćivana po koeficijentu 3,16, kako je to propisano Kolektivnim ugovorom za djelatnost osnovnog obrazovanja Zapadnohercegovačkog kantona³, koji je stupio na snagu 11.08.2017. godine nakon zaključenja istog između Vlade Zapadnohercegovačkog kantona i Sindikata osnovnog obrazovanja.

Na ovakvo utvrđeno činjenično stanje, prvostepeni sud je utvrdio da je tužbeni zahtjev osnovan jer je stava da osobe na teritoriji Federacije BiH uživaju prava na zabranu svake diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, spolu, jeziku, religiji ili vjerovanju... , kao i da Zakon o radu F BiH, kao i Zakon o radu ŽZH propisuje da je poslodavac dužan radnicima isplatiti jednake plaće za rad jednake vrijednosti. Nadalje, prvostepeni sud zaključuje da su svi tužitelji u vrijeme stupanja obrazovne reforme posjedovali stručnu spremu (viša stručna sprema) za obavljanje poslova, koje su i dalje nastavili raditi i za što im nije bilo potrebno doškolovanje, u odnosu na kolege sa visokom stručnom spremom pa im je plaća trebala biti ista. Kako je utvrđeno da im je

¹ „Službeni glasnik BiH“ broj: 59/09 i 66/16

² Službene novine F BiH“ broj: 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

³ Narodne novine ŽZH broj 13/2017

plaća isplaćivana prema različitim (manjim) koeficijentima u odnosu na zaposlenike sa visokom školskom spremom isti su diskriminirani, pa im pripada pravo na isplatu štete, koja se sastoji od zahtjeva za isplatu razlike plaće.

Drugostepeni sud je postupajući po žalbama tužene i umješaka, žalbe uvažio prvostepenu presudu preinačio, tako što je odbio tužbeni zahtjev kao neosnovan jer je smatrao da je nepravilan zaključak prvostepenog suda da su tužitelji diskriminirani i da im pripada pravo na isplatu razlike plaće. Ovakav zaključak obrazlaže navodima da je odredbom člana 77. stav 2. Zakona o radu FBiH propisano da se pod radom jednake vrijednosti podrazumijeva rad koji zahtjeva isti stepen stručne spremlje, a da odredba člana 76. stav 4. i 5. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj školi propisuju mogućnost da poslove učitelja od 6. do 9. razreda, pored osoba koje imaju završen VII stupanj stručne spremlje, obavljaju i osobe koje su stekle odgovarajući stepen stručne spremlje i odgovarajuće zvanje po propisima koji su važili u BiH do 31.12.1999. godine, što su u konkretnoj stvari tužitelji, tako da isplata plaće tužiteljima po nižem koeficijentu, zbog nižeg stepena stručne spremlje u odnosu na učitelje sa završenom visokom stručnom spremom, koji obavljaju jednak rad kao i tužitelji ali imaju veći koeficijent složenosti poslova, ne predstavlja diskriminaciju tužitelja. Stoga je tužena obračunavala i isplaćivala plaće tužiteljima pravilnom primjenom odredbi Kolektivnog ugovora za djelatnost osnovnog obrazovanja u Zapadnohercegovačkom kantonu zbog čega je tužbeni zahtjev svih tužitelja neosnovan i kao takav odbijen.

Bez osnova je revizijski prigovor da je u postupku pred drugostepenim sudom učinjena povreda odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članom 8., 191. stav 4. i 231. ZPP.

Neprihvatljiv je prigovor revidenta da drugostepeni sud nije ocijenio sve žalbene navode jer pobijana presuda sadrži razloge o svim odlučnim činjenicama sa aspekta predmeta spora, jasna je, razumljiva i utemeljena na sadržaju zapisnika i dokaza u spisu predmeta, tako da ne sadrži nedostatke zbog kojih se ne bi mogla ispitati, pa nema povrede odredbe člana 191. stav 4. ZPP na koju revident neosnovano ukazuje.

Drugostepeni sud je u obrazloženju pobijane presude ocijenio sve žalbene navode, pravilno primjenjujući odredbu člana 231. ZPP-a, a ocjena pravnih učinaka utvrđenog činjeničnog stanja, ne predstavlja primjenu odredbe člana 8. ZPP već primjenu materijalnog prava, pa na osnovu svega izloženog ovaj sud zaključuje da nije ostvaren revizijski razlog povrede odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članom 8. ZPP.

Osnovano revident u reviziji navodi da je drugostepeni sud, na utvrđeno činjenično stanje, pogrešno primijenio materijalno pravo.

U ovoj pravnoj stvari je sporno da li su tužitelji, kao učitelji razredne nastave, koji su rad obavljali sa višom stručnom spremom, diskriminirani u odnosu na učitelje razredne nastave, koji su obavljali isti rad ali sa završenom visokom stručnom spremom, za koji rad, koji je identičan su primali veću plaću (po višem koeficijentu) za razliku od tužitelja koji su primali manju plaću (po nižem koeficijentu).

Po stavu ovog suda drugostepeni sud nije pravilno primijenio odredbe člana 2., 3. i 15. ZZD i člana 8. i 12. stav 3. Zakona o radu ⁴ (u daljem tekstu ZOR), kada je zaključio da je tužbeni zahtjev za utvrđenje diskriminacije nije osnovan.

⁴ („Službene novine Federacije BiH“, broj 26/16, 89/18, 23/20 – Odluka Ustavnog suda FBiH, 49/21 i 44/22, dalje: ZOR

Prema odredbi člana 2. stav 1. ZZD diskriminacijom, u smislu ovoga zakona, smatrat će se svako različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojoj osobi ili skupini osoba i onima koji su s njima u rodbinskoj ili drugoj vezi na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, invaliditeta, starosne dobi, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i spola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojoj osobi onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim područjima života.

Odredbom člana 3. stav 1. i 2. ZZD definisani su oblici diskriminacije, tako što se pod neposrednom diskriminacijom podrazumijeva svako različito postupanje po osnovama određenim članom 2. ovog zakona, odnosno svako djelovanje ili propuštanje djelovanja kada je neko lice ili grupa lica dovedena ili je bila ili bi mogla biti dovedena u nepovoljniji položaj za razliku od nekog drugog lica ili grupe lica u sličnim situacijama, a pod posrednom diskriminacijom se podrazumijeva svaka situaciju u kojoj, naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa, ima ili bi imala učinak dovođenja nekog lica ili grupe lica u odnosu na osnove definirane u članu 2. stavu 1. ovog zakona u nepovoljan ili manje povoljan položaj u odnosu na druga lica.

Odredbom člana 15. stav 1. ZZD propisano je da u svim postupcima predviđenim ovim zakonom kada osoba ili grupa osoba, na osnovu njima raspoloživih dokaza, učine vjerovatnim da je došlo do diskriminacije, da teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije tada leži na suprotnoj strani.

Prema odredbi čl. 8. stav 1. ZOR zabranjena je diskriminacija radnika kao i lica koja traže zaposlenje, s obzirom na spol, spolno opredjeljenje, bračno stanje, porodične obaveze, starost, invalidnost, trudnoću, jezik, vjeru, političko i drugo mišljenje, nacionalnu pripadnost, socijalno porijeklo, imovno stanje, rođenje, rasu, boju kože, članstvo ili nečlanstvo u političkim strankama i sindikatima, zdravstveni status, ili neko drugo lično svojstvo. Po stavu 3. zabranjena je direktna diskriminacija uzrokovana nekim od osnova iz st.1. ovog člana kojim se radnik, kao i lice koje traži zaposlenje stavlja ili je bilo stavljeno u nepovoljan položaj u odnosu na druga lica u istoj ili sličnoj situaciji, a stavom 4. zabranjena je indirektna diskriminacija, koja postoji kada određena naizgled neutralna odredba, pravilo, kriterij ili praksa stavlja ili bi stavila u nepovoljan položaj radnika kao i lice koje traži zaposlenje zbog određene osobine, statusa, opredjeljenja, uvjerenja, ili vrednosnog sistema koji čini osnove zabrane diskriminacije iz st.1. ovog člana u odnosu na drugog radnika, kao i lice koje traži zaposlenje.

Odredbom člana 12. stav 3. ZOR propisano je da ako radnik odnosno lice koje traži zaposlenje u slučaju spora iznese činjenice koje opravdavaju sumnju da je poslodavac postupio suprotno odredbi ovog zakona o zabrani diskriminacije, na poslodavcu je teret dokazivanja da nije bilo diskriminacije, odnosno da postojeća razlika nije usmjerena na diskriminaciju već da ima svoje objektivno opravdanje.

U skladu sa navedenim odredbama, tužitelji dokazuju slijedeće činjenice: a) da postoji različito postupanje; b) da je to različito postupanje utemeljeno na jednom od zabranjenih osnova i c) postojanje komparatora ili hipotetičkog komparatora, kao osobu ili grupu osoba koja se nalazi u sličnoj situaciji kao i tužitelji. Pri tome, tužitelji su dužni sve navedene činjenice dokazati sa stepenom pretežne vjerovatnoće o postojanju karakteristika na osnovu kojih smatraju da su diskriminisani, te da su se postupci tužene, zbog kojih je tužba podnesena, zaista i desili, odnosno

da ih je tuženi nejednako tretirala na nekoj zabranjenoj osnovi. Dakle, sa stepenom pretežne vjerovatnoće tužitelji su dužni dokazati diskriminirajući osnov i različito postupanje u odnosu na komparatora.

Članom 5. ZZD propisani su izuzetci od zabrane narušavanja principa jednakog postupanja, prema kojem se zakonske mjere i radnje neće smatrati diskriminacijskim kada se svode na nepovoljno razlikovanje ili različito postupanje ako su zasnovani na objektivnoj i razumnoj opravdanosti. Ovakva pravila su u potpunosti usaglašena sa čl. 14. Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koja je sastavni dio Ustava BiH.

Prema činjeničnim utvrđenjima nižestepenih sudova, ovaj sud zaključuje da su tužitelji dokazali da su diskriminirani zato što im je za isti rad isplaćena niža plaća obračunata po nižem koeficijentu zbog činjenice da im se različito vrednovala njihova stručna sprema stečena po ranijim propisima o visokom obrazovanju u odnosu na nastavnike sa završenim visokim stepenom stručne sprema, a koji obavljaju isti rad, a kako je to pravilno zaključio i prvostepeni sud, nalazeći da pravljenje te razlike nije bilo opravdano niti je imalo legitiman cilj.

Naime, prema članu 158. stav 1. Zakona o visokom obrazovanju Zapadno hercegovačkog kantona propisano je da osobe koje su stekle određena stručna i znanstvena zvanja zadržavaju pravo njihovog korištenja u skladu s propisima prema kojima su ih stekli, dok je stavom 2. istog člana propisano da osobe iz stava 1. ovog člana mogu tražiti od visokoškolske ustanove na kojoj su stekli zvanja da im u postupku i pod uvjetima predviđenim statutom visokoškolske ustanove izda dokument (potvrdu ili diplomu) o ekvivalenciji ranije stečenog akademskog naziva s novim akademskim nazivom. Upravo Kolektivnim ugovorom data je jednaka ekvivalencija ranije stečenog akademskog zvanja tužitelja s novim akademskim zvanjem završenih studenata po novom Zakonu o visokom obrazovanju, zbog čega su tužitelji sa istim zvanjem i mogli i obavljati iste poslove kao i oni sa stečenim akademskim zvanjem po novom Zakonu o visokom obrazovanju nakon izvršene zakonodavne reforme tog područja.

Stoga, po mišljenju ovog suda nepravilan je zaključak drugostepenog suda da tužitelji nisu diskriminirani na području jednakih prava iz oblasti rada jer je pri donošenju zaključka zanemario da je pravo na jednaku plaću za rad jednake vrijednosti propisan članom 77. stav 1. Zakona o radu FBiH⁵ i da je to na identičan način propisano i članom 75. Zakona o radu Zapadnohercegovačkog kantona⁶, kod činjenice da je tužiteljima data ekvivalencija ranije stečenog zvanja iz obrazovanja sa novim akademskim zvanjem, upravo naprijed citiranim Zakonom o visokom obrazovanju, te samim Kolektivnom ugovorom

Dakle, prema stavu ovog suda, u konkretnoj pravnoj stvari, kada su tužitelji posjedovali potrebnu stručnu spremu prema tada važećim propisima za obavljanje poslova, koje su i dalje nastavili obavljati, bez potrebe za sticanjem dodatne stručne sprema, u odnosu na radne kolege koji obavljaju iste poslove, a koji su stupili na rad nakon obrazovne reforme, i kojima je bio uslov za zaposlenje visoka školska sprema i isti je posjeduju, ne može biti osnov, a ni opravdanje za isplatu manje plaće za obavljeni jednak rad jer je takva isplata suprotna citiranim odredbama Zakona o radu. Po stavu ovog suda navedeno postupanje tužene nije objektivno, niti razumno opravdanje za različito postupanje prema tužiteljima, koji bi opravdao legitimni cilj i zbog čega bi postajao razuman odnos proporcionalnosti između sredstava i cilja, pa da se ne bi radilo o diskriminaciji, kako je to propisano članom 5. ZZD.

⁵„Službene novine Federacije BiH“ br. 26/16, 89/18, 23/20 - odluka Ustavnog Suda, 49/21, 103/21, 44/22 i 39/24

⁶ Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke, broj 11/17

Nadalje članom 19. Zakona o radu FBiH propisano je da ako je neko pravo iz radnog odnosa različito uređeno ovim zakonom, kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu, primjenjuje se za radnika najpovoljnije pravo, osim ako to ovim zakonom nije izričito zabranjeno. U konkretnom slučaju je utvrđeno da je rad tužitelja i komparatora jednake vrijednosti pa da tužiteljima pripada jednaka plaća, bez obzira na različite koeficijente složenosti poslova koji su razrađeni Kolektivnim ugovorom za djelatnost osnovnog obrazovanja u Zapadnohercegovačkom kantonu. Kolektivni ugovor je bio na snazi do 22.05.2019. godine (zaključen na 18 mjeseci, uz produženo primjenjivanje od 90 dana) i istim je bio određen koeficijent složenosti poslova za učitelja sa visokom stručnom spremom od 3,16, a za učitelja sa višom stručnom spremom od 2,89.

Prema stavu ovog suda za jednak rad treba biti obezbijedena i isplaćena jednaka plaća, što je u konkretnom slučaju nije ispunjeno, a za takvo postupanje tužena nema razumnog ni objektivnog opravdanja, niti je dokazala da postoji legitimni cilj, pa da se ne bi radilo o diskriminaciji. Ovakav pravni stav je izražen u sudskoj praksi ovog suda i to u presudama broj: 58 0 Rs 258303 24 Rev od 11.02.2025. godine, broj: 58 0 Rs 270347 24 Rev od 11.02.2025. godine i broj: 63 0 Rs 040111 25 Rev od 11.09.2025. godine.

Kako su tužitelji dokazali da radnje tužene u odnosu na komparatore imaju karakter direktne diskriminacije, osnovan je i zahtjev za isplatu razlike neisplaćenih plaća za utuženi period u skladu sa članom 12. stav 1. tačka c) Zakona o zabrani diskriminacije, kako je to pravilno zaključio i prvostepeni sud kada je tužbeni zahtjev tužitelja usvojio u cijelosti jer je visina pravilno utvrđena vještačenjem po vještaku finansijske struke.

Iz navedenih razloga, a imajući u vidu da je ostvaren revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava, valjalo je primjenom odredbe člana 250. stav 1. Zakona o parničnom postupku reviziju usvojiti, presudu drugostepenog suda preinačiti, odbijanjem žalbe tužene i umješača na strani tužene, te prvostepenu presudu potvrditi.

Prema odredbi iz člana 397. stav 2. ZPP, kada sud preinači odluku protiv koje je podnesen pravni lijek, odlučit će o troškovima cijelog postupka. Preinačenjem drugostepene presude, tužitelji su u cijelosti uspjeli u sporu. U prvostepenoj presudi tužiteljima su pravilno dosuđeni troškovi u iznosu od 4.538,00 KM, koje je prvostepeni sud odredio pravilnom primjenom odredbi člana 386. stav 1. i 387. stav 1. i 2. ZPP. Uz dosuđene troškove u prvostepenoj presudi, tužiteljima pripadaju i troškovi na ime sastava revizije sačinjene po advokatu u iznosu od 2.160,00 KM. Ovaj iznos odmjereno je primjenom člana 12., 13. i 27. stav 2. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata, kao i odredbe člana 129. Zakona o advokaturi FBiH⁷, a rok za izvršenje činidbe određen je primjenom odredbe iz člana 179. u vezi sa članom 421. ZPP-a. Zahtjev tužitelja za naknadu troškova na ime sastava žalbe je odbijen kao neosnovan jer tužitelji taj pravni lijek nisu ni podnosili pa im ne pripada pravo na isplatu.

Predsjednica vijeća
Jasminka Kubat, s.r.

⁷ „Službene novine Federacije BiH” br. 01/25